

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **P. K.**, bývajúceho v R., zastúpeného JUDr. J. P., advokátom v L., proti žalovaným **1/ Ing. F. M.**, bývajúcemu v P., **2/ Ing. H. B.**, bývajúcej v P., **3/ E. S.**, bývajúcej v P., zastúpených JUDr. L. M., advokátkou v P., **o zaplatenie 7 404,40 €**, vedenej na Okresnom súde Topoľčany pod sp.zn. 8 C 63/2008, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 8. septembra 2009 sp.zn. 6 Co 77/2009, takto

r o z h o d o l :

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Nitre z 8. septembra 2009 sp.zn. 6 Co 77/2009, ktorým zmenil rozsudok Okresného súdu v Topoľčanoch z 18. februára 2009 sp.zn. 8 C 63/2008 v napadnutej vyhovujúcej časti a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Topoľčany rozsudkom z 18. februára 2009 č.k. 8 C 63/2008-131 uložil každému žalovanému vydať žalobcovi po 2 458,67 € (74 070,-- Sk) do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, žalobu vo zvyšku istiny, t.j. 28,38 € (855,-- Sk) zamietol a zaviazal žalovaných nahradiť žalobcovi trovy konania. Uviedol, že žalobca sa oprávnene domáhal voči žalovaným vydania bezdôvodného obohatenia, pretože kúpnu zmluvou z 28. marca 2003 predali žalovaní žalobcovi nehnuteľnosti v k.ú. O. s tým, že žalobcu a jeho rodičov žalovaní úmyselne uviedli do omylu v tom smere, že žalovaní vedeli, že predmetné nehnuteľnosti nenadobudli v reštitúcii, tak ako to prezentovali, ale titulom vydržania notárskou zápisnicou a aj to v rozpore so zákonom, pretože do osvedčenia o vydržaní uviedli zámerne nepravdivé údaje. Okresný súd uzavrel, že zo strany žalovaných došlo k úmyselnému bezdôvodnému obohateniu, pretože títo vedeli, že nehnuteľnosti im nepatria, v rámci reštitúcie im neboli vydané, zostali vo vlastníctve štátu, preto ich zaviazal k vydaniu bezdôvodného obohatenia vo výške kúpnej ceny, ktorú im zaplatil žalobca za tie nehnuteľnosti, ktoré na základe výsledkov iných súdnych konaní prešli do vlastníctva Obce

O.. Neakceptoval námietku premlčania vznesenú žalovanými, pretože žalobca sa dozvedel a presvedčil o tom, že bol uvedený do omylu ohľadom kúpy nehnuteľností až od vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu 20. júla 2005 (Krajským súdom v Nitre č.k. 5 Co 193/2004-115), odkedy začala plynúť trojročná subjektívna premlčacia lehota na uplatnenie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktorá uplynula 20. júla 2008, pričom žaloba na vydanie bezdôvodného obohatenia bola podaná 7. júla 2008, teda v zákonom stanovenej lehote. Rodičia žalobcu zhodne potvrdili, že sa presvedčili o tom, že žalovaní neboli vlastníkami sporných nehnuteľností až v odvolacom konaní, resp. až po tom, čo rozsudok odvolacieho súdu nadobudol právoplatnosť. Tento bol vyhlásený odvolacím súdom 20. júla 2005 a nadobudol právoplatnosť 27. septembra 2005. Objektívna premlčacia doba je desaťročná a plynie od vyplatenia kúpnej ceny, t.j. od 28. marca 2003 a uplynie 28. marca 2013.

Krajský súd v Nitre rozsudkom z 8. septembra 2009 sp.zn. 6 Co 77/2009 na odvolanie žalovaných rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej vyhovujúcej časti zmenil tak, že žalobu zamietol, žalobcu zaviazal zaplatiť žalovaným trovy konania vo výške 3 975,90 €. Uviedol, že súd prvého stupňa správne posúdil nárok žalobcu ako nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia od žalovaných. Taktiež správne aplikoval vo veci ustanovenie § 107 Občianskeho zákonníka, no pochybil, keď vychádzal z trojročnej subjektívnej premlčacej doby. Ustanovenie § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka stanovuje iba jednu subjektívnu premlčaciu dobu, ktorá je dvojročná. Aplikácia inej, a teda aj trojročnej premlčacej doby v tomto prípade neobstojí. Subjektívna premlčacia doba začala žalobcovi plynúť od 20.7.2005, pretože od toho času získal skutočnú vedomosť, že žalovaní sa bezdôvodne obohatili a uplynula 20. júla 2007. Objektívna trojročná premlčacia doba začala plynúť od vyplatenia kúpnej ceny, t.j. od 28. marca 2003 a uplynula 28. marca 2006. Žalobca sa žalobou podanou na súde 7. júla 2008 domáhal vydania bezdôvodného obohatenia, t.j. až po uplynutí zákonnej dvojročnej subjektívnej a trojročnej objektívnej premlčacej doby. Odvolací súd sa nestotožnil s názorom súdu prvého stupňa o dĺžke, objektívnej premlčacej doby, ktorú súd prvého stupňa určil na desaťročnú, pretože zo strany žalovaných došlo k úmyselnému bezdôvodnému obohateniu, lebo vedeli, že im nehnuteľnosti nepatria, v rámci reštitúcie im neboli vydané, zostali vo vlastníctve štátu a tým uviedli žalobcu do omylu ohľadom kúpy nehnuteľností. Odvolací súd uviedol, že žalovaným úmysel takéhoto konania v trestnom konaní preukázaný nebol, nie je možné skonštatovať, že išlo o úmysel zo strany žalovaných a na základe toho odvodit' plynutie desaťročnej premlčacej doby. Ak aj súd

prvého stupňa takýto záver vyvodil, pri správnom určení subjektívnej premlčacej doby (dvojročnej namiesto nesprávne určenej trojročnej doby), by musel dospieť k záveru, že nárok žalobcu je premlčaný, pretože žaloba nebola podaná v zákonnej lehote. Odvolací súd uzavrel, že súd prvého stupňa na základe úplne zisteného skutkového stavu vyvodil nesprávny právny záver, keď v danej veci neakceptoval vznesenú námietku premlčania a preto zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalobu žalobcu zamietol, pretože nárok uplatnený žalobcom bol premlčaný.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podal žalobca dovolanie podľa ustanovení § 236 a § 238 ods. 1 O.s.p. a s poukazom na ustanovenie § 243b ods. 2 O.s.p. žiadal, aby dovolací súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Uviedol, že odvolací súd v konaní ignoroval preukázané a v spise riadne zdokumentované zásadné skutočnosti, že vo veci prebehli dve rozdielne súdne konania pred Okresným súdom Topoľčany a to vo veci pozemkov pod sp.zn. 5 C 104/2003, ukončené rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp.zn. 5 Co 193/2004 a vo veci hospodárskej budovy – maštale na prac. č. X. pod sp.zn. 6 C 272/2006, ktorá bola ukončená až rozsudkom z 21. februára 2007. Odvolací súd sa nevysporiadal so závažnou skutočnosťou, a to termínom vedomosti žalobcu o rozhodnutí Krajského súdu v Nitre sp.zn. 5 Co 193/2004 a teda o začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby vo veci pozemkov. V tejto právnej veci žalobcu zastupoval JUDr. W., advokát, zabezpečený a platený žalovanými, ktorý však žalobcovi po ukončení veci na Krajskom súde v Nitre neposkytol potrebné doklady vrátane rozsudku krajského súdu. Vo veci hospodárskej budovy sa viedlo samostatné konanie, ktoré bolo ukončené rozsudkom Okresného súdu Topoľčany z 21. februára 2007 sp.zn. 6 C 272/2006 a teda až od 22. februára 2007 začala plynúť subjektívna premlčacia doba. Dovolateľ taktiež uviedol, že právny názor dovolacieho súdu o tom, že nestatočnosť zdroja bezdôvodného obohatenia sa považuje za preukázanú výlučne na základe výsledkov predchádzajúceho trestného konania, odníma možnosť účastníkovi konania domáhať sa súdnej ochrany v prípade, keď poškodený nepodal podnet na začatie trestného stíhania a osoba poškodeného a osoba účastníka občianskoprávneho konania nie sú totožné, ako je to aj v tejto veci. Uvedený právny záver odvolacieho súdu, smerujúci k odňatiu možnosti účastníkovi konania domáhať sa súdnej ochrany, je v priamom rozpore s doterajšími výsledkami dokazovania.

Žalovaní v písomnom vyjadrení navrhli dovolanie zamietnuť a zaviazať žalobcu nahradiť im trovy konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok prípustný (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), v rozsahu vyplývajúcom z ustanovenia § 242 ods. 2 písm.d/ O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je podané opodstatnene.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa. Dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.).

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm.a/ až g/ O.s.p. (t.j., či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným). Dovolací súd dospel k záveru, že konanie pred odvolacím súdom je postihnuté procesnou vadou uvedenou v § 237 písm.f/ O.s.p.

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré

mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky : 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm.f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. O taký prípad v prejednávanej veci ide.

V zmysle § 372p O.s.p. sa na konania začaté pred 15. októbrom 2008 použijú predpisy účinné od 15. októbra 2008, ak nie je ďalej ustanovené inak.

S účinnosťou od 15. októbra 2008 Občiansky súdny poriadok (zákon č. 384/2008 Z.z.) v ustanovení § 213 ods. 2 O.s.p. ustanovuje, že ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

Úmyslom zákonodarcu, ako to vyplýva priamo z dôvodovej správy k zákonu č. 384/2008 Z.z. bolo týmto ustanovením v praxi zabrániť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí. Uvádza sa v nej, že účastník konania tak bude mať možnosť vyjadriť sa k novej aplikácii doposiaľ nepoužitého ustanovenia, resp. inštitútu na zistený skutkový stav. Ustanovenie posilňuje právo na spravodlivý proces tým, že účastník bude môcť až po samotné rozhodnutie argumentovať a predvídať možné rozhodnutie súdu.

Výzva odvolacieho súdu je plnením osobitného druhu tzv. manuálnej povinnosti opravného súdu. Podstatou tejto poučovacej povinnosti je zabrániť odňatiu možnosti konať pred odvolacím súdom a teda zabezpečiť riadny prístup k spravodlivému procesu aj po podaní

odvolania. Ustanovenie právneho predpisu je pre vec rozhodujúce vtedy, keď odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej.

V prejednávanej veci súd prvého stupňa neakceptoval námietku premlčania nároku žalobcu, ktorú vzniesli žalovaní a svoje rozhodnutie odôvodnil poukazom na ustanovenie § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého sa právo na vydanie bezdôvodného obohatenia premlčí za tri roky, a ak ide o úmyselné bezdôvodné obohatenie za desať rokov odo dňa, keď k nemu došlo, t.j. subjektívnu aj objektívnu premlčaciu dobu posúdil podľa ustanovenia § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia v porovnaní so súdom prvého stupňa použil pri posúdení subjektívnej premlčacej doby ustanovenie § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktoré súd prvého stupňa neakceptoval. Z dovolaním napadnutého rozsudku vyplýva, že odvolací súd považoval predmetné ustanovenie za rozhodujúce vo veci. V súlade s ustanovením § 213 ods. 2 O.s.p. mal preto vyzvať účastníkov konania, aby sa k jeho možnému použitiu vyjadrili. Zo spisu ale nevyplýva, že odvolací súd takto postupoval a žalobcovi nevytvoril procesnú možnosť vyjadriť sa k aplikácii predmetného ustanovenia. Jeho procesný postup v dôsledku toho vykazuje vady konania v zmysle ustanovenia § 237 písm.f/ O.s.p.

Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm.f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami žalobcu uvedenými v dovolaní.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. októbra 2010

JUDr. Martin Vladik, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová